

UMEÅ UNIVERSITET

Nationell biblioteksstrategi – synpunkter från Umeå universitetsbibliotek

Utkastet till nationell biblioteksstrategi är ett omfattande dokument som speglar bredden i bibliotekssektorn. Umeå universitetsbibliotek har valt att i huvudsak koncentrera sina synpunkter till det som direkt berör vår verksamhet, även om biblioteksväsendet i stort också har betydelse för forskning och högre utbildning. Vi börjar med några övergripande synpunkter för att sedan gå in mer på detaljer i utkastet.

En grundläggande invändning mot förslaget från vårt perspektiv är att universitets- och högskolebiblioteken enbart benämns som utbildningsbibliotek. Det är mer än en semantisk fråga då en av huvuduppgifterna är vetenskaplig informationsförsörjning. Den internationellt vedertagna termen forskningsbibliotek bör användas och de frågor som rör vetenskaplig informationsförsörjning och öppen vetenskap samlas under denna.

Samverkan och samarbete inom det allmänna biblioteksväsendet har en lång tradition och behöver utvecklas. Inte minst digitaliseringen ger nya möjligheter. Utkastet till nationell biblioteksstrategi tar förtjänstfullt upp de problem som finns med tillit, kommunikation och mandat inom nationell bibliotekssamverkan.

Biblioteksutvecklingen i Sverige behöver utvecklade samverkansstrukturer som bygger på befintliga verksamheter. Ta vara på den kraft som finns i den samlade sektorn och bygg på befintliga strukturer, men med respekt för de olika huvudmännen. Samarbete som bygger på befintliga strukturer är både ekonomiskt mest effektivt och tar tillvara innovationer och mångfalden i sektorn. KB:s roll som nationalbibliotek och biblioteksmyndighet behöver utvecklas med fokus på det som idag står i myndighetens instruktion, ”ha en nationell överblick och främja samverkan inom det allmänna biblioteksväsendet”.

Tillgänglighet

Medielandskapet, och därmed mediaförsörjningen, har förändrats mycket de senaste decennierna. Digitala resurser spelar för forskningsbiblioteken allt större roll, och omfattar – vilket också framförs i rapporten – en övervägande majoritet av förvärvsbudgeten. Förvärv av e-resurser bör fortsatt vara ett område för nationellt samarbete, där KB:s insatser för konsortiesamarbete är viktigt.

Pliktlagstiftningen är i dag, vilket konstateras, otidsenlig på olika sätt. Här ansluter sig Umeå UB till uppfattningen att pliktlagstiftningen inte bara bör ses över utan även moderniseras, fr. a. så att den blir format- och medieberoende. Umeå UB tillhör de pliktbibliotek som behåller merparten av det pliktlevererade materialet, ser det som ett viktigt material och ser därför att biblioteket även i en framtid är ett pliktbibliotek.

Den nationella depå som omnämns – för att exempelvis härbärgera herrelösa samlingar (med svenskt eller utländskt innehåll) eller fler utlåningsexemplar av

UMEÅ UNIVERSITET

pliktlevererat material – är en i grunden god idé men som påtalats ovan bör en sådan lösning bygga på befintliga strukturer, inte någon ny geografisk placering.

Samverkan, och i viss mån särskild statlig finansiering, bör också vara grunden för den nationella plan för förvärv, gallring och bevarande som omnämns.

Forskning

Umeå universitetsbibliotek har stor betydelse för den forskning som bedrivs vid det egna lärosätet. Forskningsbibliotekens betydelse för forskning berörs i mycket liten utsträckning i rapporten, liksom forskningsbibliotekens arbete gentemot fr. a. studenter vad gäller olika typer av pedagogiskt stöd (se nedan). Forskning bör enligt vår mening behandlas som ett särskilt område i strategin.

Vi delar uppfattningen att tillgången till vetenskapliga, och offentligt finansierade, publikationer bör vara öppen men saknar i rapporten avsnitt om andra inslag i forskningsprocessen som också faller in under öppen vetenskap. Det gäller framför allt forskningsdata där ambitionen, i likhet med vetenskapliga publikationer, bör vara att säkerställa ett långsiktigt tillgängliggörande med fri åtkomst. Även bibliometri som forskarstöd är relativt osynlig i strategin.

Utbildning

Avsnittet utbildning i strategin använder en enligt oss olycklig term, utbildningsbibliotek, för alla bibliotekstyper involverade i lärande. Vi anser dock att skillnaden är stor mellan de olika typerna och att det är bättre att (terminologiskt) i texten särskilja de olika typerna; forskningsbibliotek är en gemensam term för bibliotek som arbetar för högre utbildning och forskning och är därför bättre.

Vad gäller olika typer av pedagogiskt stöd, är det mer vittomfamnande än vad som framkommer i utkastet. Förutom informationssökningsprocesser är stöd i skrivprocessen en viktig del i Umeå universitetsbiblioteks verksamhet.

Digitalisering

Vi ansluter till de synpunkter rörande egen digitalisering som nämns, fr. a. avsaknad av gemensamma prioriteringar av material samt samordning av teknik och andra standarder. Även vad gäller fjärrlån/fjärraccess skulle digitalisering spela en större roll; Umeå universitetsbibliotek var det första EoD-biblioteket i Sverige och ser att andelen andra bibliotek som använder tjänsten för att beställa och tillgängliggöra för sina låntagare har ökat.